

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 12 (9011)

28 МАРТ

2024 йыл

КИШИ ЮМА

НАВРУЗ АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

ХАЛКТЫ БИРЛЕСТИРГЕН КАТЫ КАЙГЫ

Аьлиги Россия тарихинде энъ коркынышлы озгерис

КРОКУС ЭКСП

Быйылдынъ навруз айынынъ 22-нши куьнинде Москва областининъ «Крокус Сити Холл» концерт залында аьлиги Россиядынъ тарихинде энъ коркынышлы баьле-каза болып кетти. Камуфляжлар кийген боевиклердинъ кишкей куьби фойе ишине, сонъында «Пикник» деген куьбининъ концерти басланаяткан аьлде каравшылар ман толган залга анъсыздан атылып кирдилер. Савыт-садаксыз, бир зат та анъламаган каравшыларды тутувра агув ман оьлтирип басладылар, балаларды, ясларды эм уьйкенлерди де аямай. А оннан сонъ боевиклер меканды от берип яктылар.

РФ Следствие комитети билдирувлери бойынша, баьле-каза сырагысында 136-дан артык аьдемлер оьлгенлер, яраланган эм басларына кыйынлык туьскен деп язылган аьдемлер сырасында – 145 тукумлар. Эм бу кайгылы санлар оьспеге болады, неге десе янган концерт залынынъ бузгышланып омырап туьскен затлардынъ арасында куткарувшылар узак заман куллык этип турылар.

Кайбир неофициаллык билдирувлерге коьре, террористлер, «Крокус Сити Холл» концерт меканы касына «Рено» автокоьлиги мен келип, машина-

дан атылып шыгып, сонда ок коршаланмаган аьдемлерди атып оьлтирип басланлар. Армаган бу кан тоьгисли атыс барысында олардынъ эткен кыянат ислери ийги этилип токтастырылган планы бойынша бардырылды.

Ким экен «Крокус Сити Холл» концерт меканында бу коркынышлы баьле-казады эткен кыянатшылар, эм кимнинъ буйрыгы ман олар бу кара ниетин яшавга шыгарганлар экен деген соравлар тувады элимиздинъ аьр бир яшавшысында.

Савыт-садаксыз аьдемлерди, Россия элининъ гражданлары болмай, онынъ еринде закон негизинде яшап-ислейтаган аьдемлер (мигрантлар) аткышлап оьлтиргенлер. Россиядынъ Следствие комитети мен официаллык билдирилгенлей, Брянск областинде, Украина япсарыннан узак болмаган ерде «Крокус Сити Холл» концерт залында теракт этилгенде аьли уьшин куьналиги токтастырылмай, ама куьнали деп шек тувдырган доьрт аьдем ысланган. Ыхтыяр саклав органларында олар Таджикистан Республикасынынъ яшавшылары деп билдирилди. Ыхтыяр саклав органларда олардынъ кайбиревлери бир неше кере административлик яваплыкка тартылганы акында айтыл-

ды. Солай ок оларда савыт-садак болмага болады деп те билдирилди.

Москвадынъ Басман суды кыянатшылардынъ бири – Мухаммадсобир Файсовты тутнакка капав акында токтас алады. Следствиединъ билдирувлерине коьре, ол Таджикистан Республикасында 2004-нши йылда тувган, Иваново каласында регистрацияланып, мунда барбершоп клубында парикмахер болып куллык эткен, ысланган аьсерде куллыксыз болган. Суд пан аьллесуьвде коьшируьвшинъ коьмеги керегип, суд ябык кепте оьткерилип, следствие «Крокус Сити Холл» концерт залындагы болган затлардынъ съемкасын сосы Файзов юриткен деген ойга келген.

Савлай элимиз бойынша «Крокус Сити Холл» теракт сырагысында ян бергенлердинъ эстелигине акциялар оьтилелер. «Крокус Сити Холл» концерт залы меканы янына шешкейлер салынды, яны авырган коьп аьдемлер мунда шешкейлер салув ниети мен уьйкен шеретте туьзилеп юрдилер. Савлай элимиз бойынша туьзилген стихийный мемориалларга аьдемлер шешкейлер, май шырактар эм юмсак бала ойыншыктарын аькелдилер.

«Крокус Сити Холл» меканынынъ тысында «Турналар ушадылар» деген проекция орын тапты, ол кыянатлык казасында ян бергенлер эстелигине акция оьткеруьвдинъ басы болды. Акция сондай атты СССР халк артисти Муслим Магомаевтинъ («Крокус Сити Холл» концерт залы онынъ атын юргистеди) «Турналар» деген йырынынъ сыйына аталган.

РФ Президенти Владимир Путин бу коркынышлы кыянатлык казасы ман байланыста навруз айынынъ 24-и Россия ортак миллетли кайгырув куьни деп билдирилген.

– Оьз ювкларын эм кардаштутванларын йойган баьрисине де ак юректен каты эм терен кайгырувларымды билдиремен. Сиз бен бирге савлай элимиз, баьри халкымыз кайгырады, – деди Президент.

ДР Аькимбасы Сергей Меликов Подмосковьезде болган теракттан сонъ, оперштабынынъ кенъесин оьткерди. Регион етекшиси аьдемлердинъ эм стратегиялык маьнели объектлердинъ кавыфсызлыгын канагатлав бойынша куллыкты куьшлендирмеге тапшырды.

Л.ЛИБРАГИМОВА.

«ТУРНАЛАР» САВЛАЙСОЮЗЛЫК АКЦИЯСЫ

Бу аьрекетке республикамыз да косылды

Подмосковье еринде болган теракт сырагысында оьлгенлер эстелигине озган «Турналар» Савлайсоюзлык акциясына Дагестан Республикасы да косылды. Махачкалада, Хасавюртта, Каспийскте эм баска муниципалитетлерде кала экранларында турналар ясалган белгилер орын таптылар. Юзге ювык волонтерлар эм баска яны авырган дагестанлылар Махачкала-

да аьскерши эстелиги касында баьле-каза болган куьнди белгилеп, май шырак пан туьзилген «Дагестан кайгырады» деген язувды орынластырдылар. Соьйтип, «Кайгырамыз» деген язувды Расул Гамзатовтын тувган ери – Хунзах районунын Цада авылындагы эстелик касына да туьздилер.

Акцияга Дагестан Аькимбасы Сергей Меликов та косылды.

КЕНЪЕС

Белгород балалары – Дагестан коршалавы астында

Оьткен дуйсемби куьн ДР Аькимбасы Сергей Меликов актуальи соравлар бойынша кенъес озгарды. Сонда каралган соравлардын бириси Дагестан ерине Белгород областиннен балаларды хош коьрип алу, оларды ерлестирув бойынша куллыкты уйгнлав акында эди. ДР Оькиметининь председателининь орынбасары Муслим Телякавотын билдируви мен, Дагестан оьз ерине 500-ден артык балалар-

ды хош коьрип алмага азир. Соны ман байланыслы соравларды шешув ушин специальлик оперштаб туьзилди.

Соны ман, балаларды эм олардын ата-аналарын республикадын савландырув лагерлеринде эм мектеблеринтернатларда ерлестирув планланады. Учреждениелердинь конаклардын келувине, сонын ишинде билимлендирув исин уйгнлавга азирлиги

билдирилди. Спорт пан каьрлейтаган балалар ушин де аьллер туьзилеек.

Волонтерлар, Бириншилер козгалысы, Юнармия ваькиллерин киристирув мен келген конакларды шатлыклы аьлде йолыгувга азирлик коьрiledи. Белсенлик ортакшылык этеди бу исте республикадын саваплык фондлары, олар окувда керекли баьри мектеб алатларын сатып алып басладылар.

РЕСПУБЛИКА БОЙЫНША

Ямагат эм дин маьнеси уьйкен

Дагестан Республикасынынь Гергебиль районуна Мухаммад Пайхамбардын (Алла-Таала оны сыйласын эм саламласын) киели реликвияларынынь выставкасы озды. Дагестан Аькимбасы Сергей Меликов выставка катнасушшыларына хошлав адресин йиберген.

Онынь айтуви ман, бу шарадынь Рамазан айында озгарылуви дин эм ямагат яктан айлак маьнели болады.

– Сыйлы Мухаммад Пайхамбар (Алла-Таала оны сыйласын эм саламласын) – йогары эдаплыктынь, алаплыктынь эм коьплеген халкларды акыйкат-

лыкка аькелген Кудайга куллык этувдинь коьрими. Ол бек ийги ян йолдас, суьйикли ата, сенимли дос, йигерли аьскерши, аьдил эм акыллы басшы болган, бу яшавда озининь йогары атын тийисли кепте юриткен. Оны ман тек мусылманлар тувыл, баьри инсанлар да сукланганлар, – деди Сергей Меликов. Бу ерде регион басшысы Россия Президенти Владимир Путиннинь соьзлерин эсине алды: «Коран – мусылманлардынь киели китаби, соны ман бирге ол баска конфессияларга да киели болмага керек эм болады».

Сергей Меликов дагестанлылардынь яшавында Муфтияттынь орыны уьйкен экенин белгиледи, бу организация коьп куллыклар юритеди, ясларды тербиялавга оьз уысын косады. Ол баьрине де бу киели Рамазан айында тек ийгиликлер йорады, бу айда эм аьр заманда да бизим юреклер шыдамлык пан, ийги ислер этувге ымтылыс пан, сенимиздинь беркуви мен толганын саьгынатынын билдирди.

Бизим хабаршы.

ДР ОРТАЛЫГЫНДА

Россия ис аьрекетинь. Мырсатлар заманы

Уьстимиздеги йылдынь коькек айынынь 5-нши эм 12-нши куьнлеринде Дагестан Республикасында «Россия ис аьрекетинь. Мырсатлар

заманы» деген ис орынга ерлестирув Савлайроссиялык ярмаркасынынь регионаплык кезеги оьтеек. Бу куьнлерде сол болак шарага уьйкен азирлик юреди.

Сонинь бас мырады: кеспи сайлавда тувра эм туьз йолды коьрсетув; ис аьрекетсиз олтырган аьдемлерге кайдай патшалык ярдам этилетеганын коьрсетув; куллык пан аьжетсизлев орталыклардынь буйымлары ман пайдаланув йорыкларын аьнлатув эм сондай баска йорыклар ман таныстырув.

Ярмаркадынь регионаплык кезеги уьстимиздеги йылдынь коькек

айынынь 5-нши эм 12-нши куьнлеринде 13 сабаттен алып 17 сабатке дейим озгарылаек.

«Россия ис аьрекетинь. Мырсатлар заманы» деген шара бир ойы болган аьдемлерди бириктирувчи болады.

Ярмарка катнасушшыларына Дагестанда эм баска регионларда бар ис орынлар ман таныстырмага мырсат береди. Республикадынь туьрли предприятиселери мен организациялары ярмаркада бес мын туьрли ис орынлардынь барын коьрсетееклер.

Бу шаранынь озгарылаек ери – «Россия – меним тарихим» деген тарих паркы.

КАЙГЫРУВ КУЬНИНДЕ

Ногай халкы Эл мен бирге

Москва туьбиндеги «Крокус Сити Холл» концерт залынынь меканында болып кеткен уьйкен баьле-каза сырагысында кыянатшылардынь колыннан ян бергенлердинь эстелигине навруз айынынь 24-нши куьни РФ Президенти Владимир Путиннинь токтасы ман ортак миллетли кайгырув куьни деп билдирилген.

Кайгы элимиздинь савлай халкын бирлестирди, аьр аьдемнинь юрегине каты яра салды.

Кайгылы болып оьтти сол куьн Ногай районуна да да. Коьмекейди босатып, коьзлерди яслаткан бу коркыншылы, кан тогисли кыянатлык шоьл ери яшавшыларынынь

аьр бирисининь ян тоьрин куьнйртлендирип, каты кайгыга бийлетти. Ортак миллетли кайгырув куьнинде район орталыгы кыянатшылардынь кара ниетли аьрекетинь сырагысында элимиздинь ян берген яшавшыларынынь эстелигине Уллы Аталык соьгысы йылларында йигитлерше оьлген ердеслеримиздинь район орталыгы – Терекли-Мектеб авылындагы мемориалына шешекейлер салынды.

Савлай Эл мен бирге кайгырамыз, кыянатшылардынь колыннан ян бергенлердинь ювыкларына эм кардаштувганларына ак юректен каты кайгырувымызды билдиремиз.

НОГАЙ РАЙОН

АДМИНИСТРАЦИЯСЫ

Уйгнлав комитетинь туьзилген

Ногай район етекшисининь, Яхья Таймасхан уылы Кудайбердиевтинь ногай маданият тармагынынь оьрленувине оьлшемсиз уьйкен уылис косканы эсапка алынып эм тувганлы 70 йыллыгына багысланып, шаралар азирлев эм озгарув бойынша уйгнлав комитетинь туьзув акында токтасы кабыл этилинип алынды.

Уйгнлав комитетинь сырасына тоьмендегилер киргенлер:

Д.Эсиргенов – «Ногайский район» МР администрациясынн аькимбасы, уйгнлав комитетининь председатели;

Р.Шангереев – «Ногайский район» МР администрация аькимбасынынь орынбасары, уйгнлав комитетининь председателининь орынбасары.

Уйгнлав комитетининь агзалары:

А.Кусегенова – «Ногайский район» МР администрация ислери мен етекшилев куллыгын юритувчи;

А.Шамбилов – «Яслык» МЦ МКУ директорынн куллыгын юритувчи;

С.Абубекерова – орталык район китапхана директоры;

Э.Кожасева – «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынь бас редакторы (соьйлесувге коьре);

А.Кусегенов – районнынь финанс боьлигининь начальниги;

А.Межитов – район билимлендирув начальнигининь куллыгын юритувчи;

А.Манкаева – район Хатын-кызлар Советининь председатели;

Э.Сантов – район Ямагат палатасынынь председатели;

М.Вансов – «Айланай» фольклор-этнографиялык ансамблининь художественлык етекшиси;

С.Караянов – Халк яратувшылыгы эм маданият оьрленувинь орталыгынынь етекшиси;

Б.Кудайбердиев – Ногай халк саз алатлар патшалык ансамблининь етекшиси;

А.Аджибаев – С.Батыров атындагы саниятлар мектебининь директоры;

С.Джумакаева – Ногай патшалык драмтеатрынынь художественлык етекшисининь куллыгын юритувчи; «Село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы; «Сельсовет Коктубинский» СП МО аькимбасы.

ОЪЗ ОЙЫН АЙТАДЫЛАР

Каты кайгы халкты мукаят та бирлестирди

Ногай район аккимбасы Джамалутдин Эсиргепов «Крокус Сити Холл» концерт залы меканында болып кеткен коркынышлы кыянатлык азабын шеккен, коьрген, ян берген ювыкларынын баьрисининь кайгысын боллиседи, олардын кардаш-тувганларына каты кайгырувын билдиреди эм бассавлык йорайды.

– Ногай районнын яшавшылары, администрация куллыкшылары эм озимнинь атыннан бу баьле-каза ман байланыста каты кыйынлыклар ман раскан баьрисинде де ак юректен кайгырувымызды билдиремен, каьтелен-

генлерге тезлик пен сав болганлы йорайман.

Подмосковьеде болган бу коркынышлы кыянатлык савлай ер юзин кайгыга бийлетти. Тынышлыкта яшаган яшавшыларга карсы этилген террористлердинь кан тоьгисли кыянат ислери кимди де савспеклетти.

Юреги эм акылы бар аьр ким де, ясына, динге, миллетине, яшаган ерине карамастан, бу авыр кайгыды боллиседи эм каты кайгырады. Бу болып озган баьле каза бизди душпанларга карсы мукаят та бирлестирди. Ногай районы сиз бен бирге каты кайгырады, – деди район етекшиси.

Бизим бирлигимизди бирев де бузып болмас

Аьдемлер озлериндей аьдемлерди оьлтиргенде, ойлайсынь – кеширип болмастай озгерис. Биз бугуьнлерде тагы да бир кере кайдай коркынышлы теракттынь шайытлары болып турымыз, террористлер кир исин этуьв уьшин Москва касындагы Красногорскты сайладылар. Аьдем тувыл олар, айванлар, куьнасыз аьдемлерди оьлтиргенлердинь эткен кыянатлыгы бир зат пан да акламага ярамас. Мен озиме соравлар саламан – не уьшин олар соны эткенлер? Аьдемлерди оьлтirmeге барганда, не зат акында ойлаганлар? Менде бир явап – олар аьдемлер тувыл.

Бугуьнлерде савлай элимиз бен бирге Красногорск пан кайгырамыз. Юрек авырувы, кайгы аьдемлерди бирлестирдилер, кайбиримиз янларымыздан сол кайгыды оьткеремиз, террористлер оз кара ислери мен бизди сындырмага сьуддилер, тек бизим бирлигимизди бирев де бузып болмаган эм болмас. Аьр заманда да солай болган. Биз кайгылы, канлы куьнлерде басымызды

иемиз, тоьмен саламыз, тек яв алдында Россия бир де тизине шоькпеген эм шоькпеек.

– «Крокус Сити Холлда» теракт уйгынлаганлар элимиздинь гражданлары арасында урсыс, коркыныш тувдырмага суйьген эдилер, тек олар бизим бирлигимизге сьуриндилер, Россия халкынынь бойсынмаслыгын коьрдилер, – деп соьйледи навруз айынынь 25-нши куьнинде Россия Президенти Владимир Путин теракт болганы бойынша озгарган кеньесте.

Коьп терактларды коьрген эм эсинде саклаган Дагестан бугуьнлерде савлай халкымыз бан, элимиз бен бирге кайгырады.

– Красногорскта теракт болды, оьлгенлер эм яраланганлар – тынышлы яшавшылар. Власть органлары керекли амалларды аладылар. Оькнишке, Дагестан кырдан эситпеген терактлардынь акында. Дагестан бугуьнлерде Подмосковье мен бирге. Биз керекли ярамды этпеге азир. Бизим регионьмыздынь яшавшыларына бирлессейк эм сак болайык деп шакырув этемен. Республикамызда ямагат кавыфсызлыгы бузылмасын, – деди Дагестан Республикасынынь Аккимбасы Сергей Меликов.

Биз баьримиз де сезгир болмага керекпиз, авьлетлеримизди, таньмаган аьдемлер мен соьйлегенде, сак болыньыз деп уьйретейик, провокацияларга берилмейик. Эгер биз бирлесип яшасак, бизди бирев де еншип эм бузып болмас.

ГУЛЬФИРА БЕКМУРАТОВА,

ДР ат казанган маданият куллыкшысы.

Кыянатшылардынь ери – кара ердинь асты

Оьткен уллы юма куьн элимиздинь орталыгы Москвадагы «Крокус Сити Холл» концерт залында болып озган террорист иси аьлнге дейим ямагатымыз арасында энь де каты каарланув ман ашув тувдырады. Бу аьдем йынысына карсы болган намарт кыянатлыгы тек бизим патшалыгымызда да тувыл, солай ок коьплеген дунья элдерининь етекшилеринь эм халклары да каты айыплайдылар. Тап соьйтип мундай йырткыш исти Дагестан Республикасынынь, сонынь санында Ногай районьмыздынь да яшавшылары юреклерине ювык алып, каты кайгырувын эм айыплавьн билдиредилер.

Москвада яньыларда болып оьткен айлак авыр терактты Дагестан халкы бек муньайып, уьйкен ашувга толып йолькты. Республика яшавшылары теракт деген не экенин оз коьзлери эм янлары ман бек ювык биледилер. Бизим эсимизден Каспийскте эки кере болган, сонь Буйнакске, Махачкалада, Кизлярда болып оьткен теракт ислери, соларда ян берген эм яраланган аьдемлер аьли де кетпеген. Савлай элимиз бен бирге бу куьнлерде бизим ногай ямагатымыз да Москвада болып озган теракт исин бек каты айыплайды. Биз, оз халкымыздынь ийги гуманизм аьдетлери негизинде тербияланып оскен аьдемлер, аьнлап болмаймыз, кайтип кеште концертке тыныш кепте тыншаймага оз аьеллери мен келген савытсыз аьдемлерге карсы аьдем атын йойган инсанлар савыттан атпага болатанын. Олардынь доьртевин соньында полиция ьслап, телевидениеден коьрсетти. «Мен таджикпен», – деди сол бандитлердинь бириси. Бу созди эситкенде каты карланмага туьсти: кайтип мусьлман болган аьдем мусьлманлардынь энь де ийги Рамазан айында сондай пис исти этпеге колы барган?! Бу айда биз

тек яхшы саваплы ислер этпеге керекпиз. Сондай намарт доьнмелер Алладынь явы шайтанга сатылып, акша уьшин суйьген кыянатлыгы этпеге боладылар экен. Акшага дегенде де 500 мынь маьнет уьшин!.. Соьйтип олар сав дуньяга баьри мусьлманлардынь да ийги атын кирлейдилер.

Бу теракттан сонь Россияда сондай кыянатшыларга карсы оьлтируьв язасын кайтармага керек деген ойлар айтылдылар. Олардынь бириси бизим ердесимиз – РФ Государствольк Думасынынь депутаты Султан Хамзаев. Мен оз ягьмнан онынь сондай ойын дуп-дурьс коьремен. Тынышына яшап турган савытсыз аьдемлерге колларына савыт-садак алып, оьлим аькелетеган, паракхат халктынь яшавьн бузатаган аьдемлерге бу ер юзинде яшамага бир ьхтыяр да йок! Олардынь ери – кара ердинь асты. Бу соравды РФ Государствольк Думасынынь баьри депутат фракциялары да якламага керек деп санайман. Элге тынышлык йорамай, кара кан йораган кыянатшылар оз канларына ютылсынлар.

МАГОМЕТ-АЛИ ХАНОВ,

РФ Язувишылар Союзынынь агзасы.

СВО КАТНАСУВШЫСЫ

Элимиздинь бойсынмаслыгы эм тынышлы яшавы уьшин

Россия элимиздинь алал увьллары Украина еринде озгарылган спецопераця барысында эткен йигитликлери аьлиги эм келеек несиллердинь эсинде дайымларга сакланар. Коркынышсызлык эм баьтирлик пен бирге согысларда бир зат пан да толыстырылып болмаган йойымлар да болады. Ата-аналарга–увьлларын, балаларга – аталарын, кардаш-тувганларга – ювыгын,авьлдамларга ердесин энь ызгы йолга салмага да туьседи. Сол аьдемнинь яс яны Эли уьшин, йогары ис уьшин берилсе де, авыр, бек авыр.

Салавдин Аметов Терекли-Мектеб авьлында тувьп-оьскен. Ол озининь атаанасындай, бек ашык, аьр ким мен тез тил тавып, ювыкласып, алал дос болып болган. Ердесимиз аьскерлик аьректинь Новороссийск каласында Кара теньиз флотында оьткен. Шешен Республика еринде болган согысларда да катнаскан. Онда сапер болып ислеген. Сол заманларда ога урсыларда ян берген аьскершилердинь кевделерин уьйлерине коьлик пен элтемеге туьскен. Янлары курман болганлардынь ювыкларынынь кайгысынынь ашшылыгын Салавдин Аметов оз юрегиннен оьткерген. Сол шакларда ол досларды, бирге аьскер йолын оьткен йолдамларды энь де ызгы йолга салмага кайдай кыйын экенин айтатаган болган.

Согыс спецопераця басланганда, аьскер исинде уьйкен сулыбы болган Салавдин Аметов, рахатлы турып болмаган. Ол Элининь кавыфсызлыгы,оннынь яшавшыларынынь тынышлы яшавы, савбийлердинь наьсипли келеектегиси уьшин явга карсы турмага ниетленди. «СВО-га биздей, оз коьзлери мен согыс коьргенлерге барув керек. Яслар болса, аьскер саниятын билмейдилер, куьллединь ийисин аьли де сезбегенлер, олар аьли де азир тувыл, –деп Салавдин Юнус увьлы ясларды аяп айтатаган болган. Баслап бизим ердесимиз Шешен Республикасынынь Калиновка станицасындагы аьскер боьлигинде толы болмаган мобилизация бойынша шакыртылган ясларды сапер исине уьйреткен. Сонда онынь анасы Вайдат Аметова ман бирге Ногай район Хатынкызлар советининь председатели Асият Манкаева барган, Салавдинге эм онынь янындагы йолдамларына туьрли зияпетлер элтегенлер. Сол заманда инженер-сапер ротасынынь командирининь орынбасарынынь исин кесек заманга юритуьвши Абдурахман Лахидов бизим баьтир акында коьп ийги соьзлер айткан. Салавдин Аметовтынь таньлыгын, аьскер исинде болган уьйкен сулыбын, йолдамлары сырасында сый-аьырайын белгилеген, солай ок аьскерге шакыртылганлар оны оьрметлеп, позывной «Седой» деп атаганлар.

Бизим ердесимиз СВО озып турган ерге неонацистлер мен куьреске 2022-нши йылдынь куьз айларында кеткен. Ол озин бек ийги аьскер аьректешиси этип коьрсеткен. Эр йигит неонацистлердинь савыт-садак техникасыннан да, бизим аьскершилерге коьп йойым эм зьян келтиреек явдынь аьдемлерин де аз йойытпаган. Соны ман бирге Салавдин Аметов Запорожский областининь тынышлы яшавшыларына колыннан келген коьмегин де эткен, эсли дегенлерине отын шапкан, тереклерин кескен...

Озган йылдынь август айында яраланып, Салавдин Юнус увьлы Севастопольде госпитальде эмленген. Яраланганнан сонь, 1-нши ротадынь 1-нши мотострелковий батальонына коьширилген эм алдышылыкта аьскер борьшларын толтырган. Яньыларда да яв ман бетке бет карсы келгенде, бизим баьтир аркасы бетин-

нен яраланган. Каты согысувлар болып турган ерден оны йолдамлары кавыфсыз ерге аькетип бараяткан йолда озлери де, Аметов Салавдин де тагы да яраланады. Авыр яраланган Салавдин Юнус увьлы эм оны куткармага келген йолдамлары уьйкен согысувлар болып турган вакытта ян бергенлер. Бу баьри зат та Запорожский областининь Работино авьлынынь туьбинде болган.

Аьскер борьшын толтыруьва коьрсеткен йигитлиги уьшин Салавдин Аметов Патшалык савга «Эрклик Орденине» оьлгеннен сонь тийисли этилинди.

С.Аметов алдышылыкта коьрсеткен йигерлиги, сыйы ман борьшларды толтырганы акында эм командирлер оны ийги яктан белгилейтаганын мага ердесимиз бен сукланып, юрегиндеги авыр дерти мен оны ман бирге явды соккан йигитлердинь бириси хабарлады.

Аьдем дуньядан кешеекти юреги сезеди, ол ювык эм аьзиз аьдемлери мен аманласады, деп айтылады. Сога коьре болартагы, тыншаюьдан сонь СВО озып турган ерге йолланаякта Салавдин Аметов авьлдасы эм каьмбил хатын Асият Манкаевага анасына каратылган суйим сезими айлак уьйкен эм сонынь уьшин ога кетпеге бек кыйын экенин айткан. Тагы да ол бир увьлы полиция боьлигинде, экиншиси медакадемияда оькыганына суйинген. Олардынь биреви атасы яраланганда, госпитальде янында болган.

Эрклик Ордени эм коьп баска савгалардынь иеси, СВО барысында Эли уьшин янын берген Ренат Елманбетов мага айткан эди: «Шынты эрклик дав майданда коьринеди, аьдемлердинь кайдай куьш-куваты, онынь колыннан келмеге болган затты биз тынышлы яшавда билмеске де боламыз. Дав майданда болса, олардынь баьри касиетлери аянланады». Акыйкатлай да, уьйкен аьдемшилиги болган Салавдин Аметов та озининь куьшин, Элине суйимин, онынь уьшин канын-янын аямаганын коьрсетти.

Оьтер куьнлер, юмалар, айлар... Келер бизим коьп караган Еньуьв де. Эсимизде калар дайымларга наьсипли эм тынышлы яшавьмыз уьшин янларын курман эткен йигитлер. Мутпас халкы Салавдин Аметовты. Оны ман оьктемсир авьлы, авьлдаслары, йолдамлары эм Аталыгы.

НУРИЯТ КОЖАЕВА,

РФ Журналистлер союзынынь агзасы.

Сувьретте: С.Аметов

Район оьрленувининь бас коьрсеткишлери

Газетамызда билдирилгенлей, январьларда оьткен сессияда район етекшис Джамалутдин Эсиргенов депутатлар алдында шыгып соьйлеп, 2023-нши йылда районумыздын социал-экономикалык оьрленувининь бас коьрсеткишлерин эм уьстимиздеги йылда толтырылмага планланган борышларды белгилеп, оьз соьзинде аьр тармакта етисилгенди санлар ман айтты.

Айтпага, оьткен йыл район бойынша 5130,3 млн. маьнет акшадын авыл хозьяйстволык продукциясы болдырылган: 20 мынь тонна эт, 25,1 мынь тонна суьт, 29,1 мынь тонна аслык, 61,8 мынь тонна пшением, 47,0 мынь тонна бахша оньысы ййылган, 107 гектар еринде шашылып, 267,5 тонна мамыгы ййылган. Продукцияды болдырув ман 6 авыл хозьяйстволык предприятие-лер, 231 КФХ, 3410 ЛПХ каьрленгенлер.

2024-нши йылдын биринши куьнине, УСХ-дын билдирувлерине коьре, баьри кепли хозьяйстволарда 387,4 мынь койлар эм эшкилер, 31,7 мынь тувар малы саналады.

Йыл сайын аслык культуралар шашув майданлары арттырылады. 2023-нши йылда куьзликлер – 9100 га, яровой – 4000 га ерлерге шашылган. Аьр йылда 13-16 фермермер ер семирткишлер аладылар, 2023-нши йылда баьриси 1038 тонна ер семирткишлер киритилген.

«Байтерек» КФХ ман 6 гектар ерден коьге 5 гектар ерден алма оньысы ййылган.

Район еринде бар техника (тракторлар, аслык шашув алатлары, культиваторлар эм с.б.) ийги аьлинде эм язлык шашувга аьзир.

Авыл хозьяйство продукциясын болдырув оьлшемин арттырувда грантлар, субсидиялар кебинде патшалык яктан этилинген коьмек себеплигин тийгисткен. 2023-нши йылда «Аьел малшылык фермалар оьрленувинь» программа бойынша 1 аьдем – 9,9 млн. маьнет, «Агрозстартап» программасы бойынша бир фермер 2,3 млн. маьнет оьлшеминде патшалык коьмегин алганлар. УСХ билдирувлерине коьре, оьткен йыл АПК тармагы патшалык ягыннан ортак эсабында 116,4млн. маьнет акшалай коьмегин алган.

Район еринде исез юрген малга эс берув исинде патшалык борышларды толтырувга 2023-нши йылда федераллык бюджетиннен 150 мынь маьне акша шыгарылган. Сондай исти толтырув уьшин байыр преприниматель З.Бамматов пан (Бабаюрт району, Герменчик авылы) келисуьв туьзилген.

Оьткен йыл район администрациясы ман оьрленувинь коьплеген маьселели соравларын шешув бойынша шаралар коьрилген, сонын ишинде авыл пунктларында социаллык эм инженерлик инфраструктура объектлерининь курылысы бойынша.

Республикалык бюджет амаллары эсабыннан уьш мектеблер курылыслары бардырылады: Батыр-Мурза авылында (100 орынлы), Кумлы авылында (100 орынлы),

Шуьмлелик авылында (200 орынлы). Быйыл Терекли-Мектеб авылында кораланган орталык стадионы эм Куьнбатар авылында спорт пан каьрлев уьшин яракланган киши ер куланувга берилген, Нариман авыл маданият уьйине капиталлык ремонт этилинген, Куьнбатар эм Бораншы авылларына газ еткерилген. Уьйкен эс каратылган йоллар аьлине де. Кизляр-Терекли-Мектеб-Ставрополь крайынын ясары йолынан Ленинаулына келетаган ерин ремонтлав бойынша куллыклар тамамланган. «Меним Дагестаным – меним йолларым» миллет проекти ишинде «Кавыфсыз эм сапатлы автомобиль йоллары» программасы бойынша район орталыгы Терекли-Мектебининь доьрт орамларына эм Нариман авылынын бир орамына асфальт тоьселген. Йол фондыннын амаллары аркасы ман яшавшылар пунктларынын ишиндеги йоллар аьли ийгилендирилген.

2023-нши йылда яшавшылар амаллары аркасы ман 2938,6 кв.м. ортак майданлы 98 уьйлер салынган.

Финанславын баьри булаклары аркасы ман бас капиталга киритилген инвестициялар оьлшеми – 643,8 млн. маьнет акша.

Уьстимиздеги йылда мектеблер курылысларын тамамлавга федераллык эм республикалык амалларынан акша эсабында инвестициялар берилеет (Батыр-Мурза – 124,4 млн. маьнет, Кумлы – 118,9 млн. маьнет, Шуьмлелик – 135,0 млн. маьнет). «Меним Дагестаным – меним йолларым» миллет проекти бойынша – 9,9 млн. маьнет, йол фондыннын амаллары аркасы ман 16,4 млн. маьнет акшага авыл поселениелер орамларында электросеть ремонтлана. Терекли-Мектеб авылынын Джанибеков орамы бойынша скверди ярастырувга 7,0 млн. маьнет акша шыгарылувы каралады. «2025-нши – 2026-нши йылларга авыл ерлерининь буьтил оьрленувинь» патшалык программасы ишинде документлер пакети аьзирленеди.

Район экономикасынын негизли кесегининь бириси – киши препринимательство аьрекетин. МСП Реестрининь билдирувлерине коьре, район еринде бу аьрекет бойынша 493 субъектлер регистрацияланып, 1352 аьдем каьрлейди. Киши эм орта препринимательство субъектлерининь айланысы – 1156,7 млрд. маьнет акша.

«Ногайский район» МР администрациясынын бас борышларынын бириси – куллыкшылардын кыйын акын арттырув. Муниципаллык учреждениелер куллыкшыларынын ай сайынлык орташа кыйын акы

тоьмендеги оьлшеминде: мектебке дейимги – 25808,0 маьнет, билимлендирув учреждениелер – 33860,0 маьнет, маданият эм саният учреждениелер – 27664,0 маьнет акша.

Быйылдын басына район еринде 117 куллыксыз аьдемлер регистрацияланган, оларга пособие тоьленеди.

Заман талапавлары ман келисте уьйкен эс каратылады ерли бюджетин толыстырувга, бюджет шыктажларынын пайдалыгын арттырувга. Оьткен йылда «Ногайский район» МР консолидированный бюджетин келимлер бойынша – 780,6 млн. маьнетке (план – 704,0 млн.), шыктажлар бойынша – 741,3 млн. маьнет (план – 751,6 млн.) толтырылган. Район бюджетине туьскен налоглы эм налогсыз келимлер – 176,1 млн. маьнет акша. Бюджетке туьскен амаллардын ортак оьлшеминде байыр келимлер 22,6% олтырады, калган кесеге – республикалык бюджетиннен этилинетаган коьмек.

Бюджет амалларынын шыктажлары социаллык маьселелерди шешувге каратылып, 741,3 млн. маьнет шыктажланган.

Куллыгымыздын бас йолларынын бириси бюджет тармак куллыкшыларынын кыйын акын арттырув бойынша РФ Президентининь Указларын яшавга шыгарув эди.

Администрация аьрекетинде айырым эс каратылды МР бюджетинининь байыр келимлерин арттырув соравына. Патшалык регистрациясы болмай, препринимательлик аьрекетин мен каьрлеви 130 аьдем аяланган эм налог тоьлев эсабына алынган. Ис келисуьвлер беркитпей, кыйын салган 129 аьдемлер аяланып, олар эм 103 куллык пан канагатлавышылар ара ис келисуьвлер туьзилген.

Муниципаллык учреждениелерде эм коммерциялык объектлерде буйымлар ман пайдаланув уьшин акын тоьлевде колга акша берилейтаган операциялардын

(эквайринг), яшавшыларды канагатлавыннь янью кеплерининь (Сбербанк онлайн, оьз оьзин канагатлав алаты, автоплатеж) оьрленувине каратылган Россиядын пилотлык проектинде республикамыздын биринши МО-ларынын бириси болып ортакшылык этеди.

Район билимлендирув тармагында ийги як туьрленислер бар. Баьриси районда 11 мектебке дейимги билимлендирув учреждениелер аьрекет этеди. Буьгунге олардын буйымлары ман 1134 балалар (проект куватлыгы – 1181 орын) пайдаланадылар. Билимлер берув аьрекетин мен 16 орта билимлендирув мектеблер каьрлейди, оларда 3528 окувшылар окуйдылар.

Баьри муниципаллык орта билимлендирув учреждениелери окутувдын аьлиги талапавларына келисли. Баьри мектеблер де Интернет сети мен эм электронлы илим-билимлендирув ресурсларга кирув мен канагатланган.

Район мектеблери солай ок «Цифровая образовательная среда» деген миллет проектинде ортакшылык этеди. Оьткен окуп йылында аьризе берген 2 мектеблерден проектке А.Асанов атындагы Нариман авыл орта мектеби кирген. Белсен куллык бардырылады «Контингент» АИСТе де. Баьри 16 мектеблер электрон журналын юритувге коьшкенлер. Кыскаша, район билимлендирув тармагы йогары технологиялар киритув заманы ман келисте куллык этувде баьри куьшин салады.

Ийги як туьрленислер сезиледи район савлык тармагында да. ДР савлык саклав министерствосы ягыннан «Модернизация первичного звена» миллет проекти бойынша районга 1,194 млн. маьнеттинь медоборудованиеси, оннан баскалай, министерство ягыннан 1,752 млн. маьнет акша баасына эки «Лада-Грант» автомобиллер туьскен.

Уьйкен эс каратылады администрация ман район еринде спорт пан каьрлевге аьллер туьзуьвге. Аьли районумызда 7 спорт заллар, тренажерлар ман 2 воркаут майданлар, 4 мини-футбол майданлар, футбол майданлы аьлиги заманга келисли 1 стадион эм ювырув уьшин 4 йоллар орынласкан. Физкультура эм спорт пан 4177 балалар каьрлейдилер. Солай ок 1-нши эм 2-нши номерли ДЮСШлар аьрекет этеди, онда 536 окувшылар спорт пан каьрлейдилер. Район еринде куьн сайын физкультура эм спорт пан каьрлеви яшавшылар саны 51 % болады.

Районнын маданият тармагынын оьрленувине де маьне бериледи. Район еринде 32 маданият учреждениелер аьрекет этеди, клублар эм клуб учреждениелер мен канагатлав дережеси – 90 %.

ПРОЕКТЛЕР

Таньлагыды яслар белгилер

Россия Президенти Владимир Путининь ниети мен «Россия яслары» эм «Кадрлар» янью миллет проектилери яшавга шыгарыла. Сонын акында ол Федераллык Ййынына каратылган Язбасында билдирди. «Россия яслары» проекти аьлиги яс несилдинь оьрленувине каратыла.

– Аьлиги яс несилдинь ымтылыслары Россиядын таньлагысы куьнин белгилер. Яслар политикасынын тармагында ийги сулыпты куьшлендирмеге эм быйыл «Россиядын яслары» миллет проекти яшавга айландырмага маслагат этемен. Бу проектилер бизим элимиздинь келеектегиси акында эм келеектегиси уьшин болмага тийисли, – деди Владимир Путин.

Ол Россиядын 20-24 асындагы яс аьдемлерининь саны 2030-нши йылга 8,3 миллионга дейим оьсеги акында да айтты, соны ман байланыста властьлер оларды экономика ман байланыстырув

соравы уьстинде аьлиги заманда ок ислеп баслав керек, сонын уьшин «Кадрлар» проекти яшавга киргизув тийисли экенин билдирди.

Эл етекшиси яслардын оьрленувинде маьнели орынды мектеб окутувшылары тутатаганын белгилеп, оларга салган кыйынлары уьшин савбол айтты. Владимир Путин уьстимиздеги 2024-нши йылдын 1-нши сентябринде мектеблер эм колледжлер етекшилерининь маслагатшыларына ай сайын 5 мынь маьнет тоьлевин коспага, солай ок 100 мыньнан кем аьдем яшаган ерлерде ислеген класс етекшилерининь эм колледж куьплерининь кураторларынын ай сайын берилетаган тоьлевин эки кайтага оьстирип, 10 мынь маьнетке еткермеге маслагат этти.

Яслар – ол патшалыктын келеектегиси, сога коьре онын оьрленувини Эл уьшин бек маьнели.

Н.КОЖАЕВА.

Маданиятка эс каратыла

Эл етекшимиз Владимир Путин 20 йылга Россия маданият асабалыгы сакланув бойынша узак болжалга каратылган программасын кеплев ойы ман боьлисти.

– «Земский окутувшы» эм «Земский докторы» дегенге усаслы болып, 2025-нши йылдан алып «Земский маданият куллыкшысы» деген программасын яшавга шыгармага ойланамыз. Специалист авыл ерине куллык этпеге коьшуьви мен байланыста бир кере берилетаган бир миллион, Алыс Куьнтуварда, Донбасста эм Новороссияда куллык этуьви мен эки миллион маьнет акша алма-

га амалы бола. Бу йылдын ишинде сол механизмдерди сынап кебинде этип караякпыз.

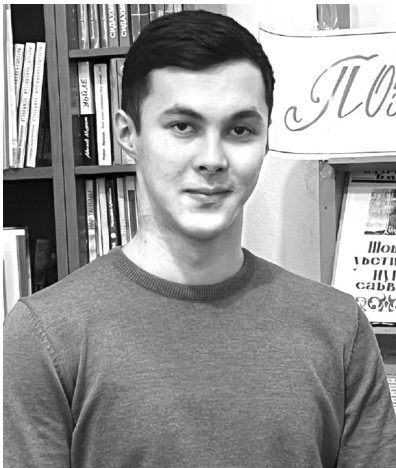
2030-нши йылга савлай элимизде мыньнан артык маданият асабалык объектлери ийги аьлге аькелинееклер. Маданият тармагындагы проектилерин карыжлавын да бардырмага мыратланамыз. Сол тармакка алты йыл ишинде косымша этилинип 100 миллиард маьнеттен артык акша да шыгарыла, – деп белгиледи В.Путин.

Баска болып, Россия етекшиси «Пушкинская карта» деген программасын кенейтуьви акында да айтып билдирди.

Г.НУРДИНОВА.

СЫЙЛЫ КЕСПИ

Уьстинликлери аьли де алдыда

«Исин эм окувшыларын суьйген окутувшы – минсиз», – деп айткан Лев Толстой.

Бзгы уьш йыл ишинде Кадрия атындагы мектебине ислемеге хыйлы яс окутувшылар келдилер. Олардын коьбиси бу мектебтинь выпускниклери боладылар. Солардын бириси – Нурадиль Адиль уьылы Маликов (суьвретте). Кадрия атындагы мектебинде яс окутувшы экинши йыл ислеп туры. Ол 2018-нши йылында, мектебти алтын медальге оқып тамамлап, Москвадагы технический байланыс эм информация университетинде оқып басайды. Йогары оқу ошагында билим алып, яс информатика сабагынынь окутувшысы болып озь аьрекетин баслады. Нурадиль Маликов – кайратлы, билимли, озь кесписин суьйген окутувшы. Ол балаларды кызыксындырып болады, яс окутувшы мектебке киргенлей ок, балалар онынь касына келип, тоьгерекке аладылар.

Нурадиль Адиль уьылы ис йолдаслары сырасында сый ман пайдаланады. «Яс болса да, бас, абырайлы, аьли де уьстинликлери алдыда», – деп онынь акында мектебте айтадылар. Оны ман бирге балалар да кыйынлыклардан оьтуьв йолларын излеп уьйренедилер. Оьзек те, яс окутувшыга сол суьйиниш аькелмей болмайды. Биз де алдынгы окувшымызга карап куванамыз. Нурадиль Маликов ислеп баслаганлы коьп йыллар болмаса да, онынь еткен етимислерин белгилемеге болады. Онынь окувшысы Джалиль Акимов информатика бойынша республикамызда Савлайроссиялык окувшылар олимпиадасынынь савгашысы болган. Нурадиль Адиль уьылы вебинарларда озь кеспи усталыгын оьстиредди. Ол Москва каласында авыл хозяйство эм патшалык

службасынынь Россия академиясында магистратурада оқыйды. Яс окутувшы бир де ямагат куллыгынан эрек кашпайды. Ол мектеб эм район шараларында белсенли катнасады. Оьзек те, Нурадиль Маликов мектебте оқыган йылларда да шараларда ортакшылык этетаган эди. Бир неше кере республикалык ятлав оқуь конкурсларынынь еньюьвшиси, «Келеекке абыт» яс излевшилер конкурсынынь савгашысы болган. Озган йыл ол тувган ерин ийги билуьвшилердинь республикалык ойын-викторинасында катнаскан, сонда окутувшылар командасы еньюьвши болган. Быйыл болса, Н.Маликов инфокоммуникационлык кавыфсызлыкты ийги билуьвшилерди аянлав «Брейн-ринг» муниципаллык ойынында катнаскан. Онынь етекшилиги астында окувшылар командасы 1-нши орынды бийлеген. Солай ок, ол «Сен – предприниматель» федераллык программасы бойынша оьткен «Бизнес – меним келеектегим» деген олимпиадасынынь еньюьвшиси болган.

Нурадиль Маликов озь борышларына яваплы карайды, ис йолдасларынынь маслагатларына эс этеди, дайым да яньыды билмеге шалысады, аьр бир тапшырылган иске яратуьшылы карайды.

Ол Куьнбатар авылында сый-абырайы болган Маликовлардынь окутувшы аьелинде тувган. Онынь атайы Сражди Исмаил уьылы эм тетеси Фатима Отеген кызы (яткан ерлери енетли болсын) Куьнбатар авылынынь мектебинде коьп йыллар узагына ислегенлер. Балаларга тербия эм билим беруьв исине онынь анасы да, абалары да яшавынынь коьп йылларын багыслап келеятырлар. Нурадиль Адиль уьылы да олардынь йолын алып, окутувшы исин сайлаган. Ол озьининь юьыкларынынь ийги атына тийисли болмага суьйип, коьп оқыйды, эл кезбеге суьеди, бос заманында мектебте шахмат ойнап уьйренеди.

– Меним окутувшылык йолым яньы басланаятыр. Аьли де коьпти билмеге, коьпке уьйренмеге керек болар. Мен алдыма салган мыратларга етисип боларман деп сенемен, – дейди яс окутувшы.

Мен де бек сенемен ол озь ниетлерине етер деп. Нурадиль озьининь аьелининь даньклы аьдетлерин бардырын эм келеекте атаклы, белгили окутувшы болсын. Солай ок яс окутувшыга яньы еньюьвлерге, етимислерге сенимли кепте йол алганын йорайман.

М.МЕЖИТОВА,

РФ Билимлендируьвининь сыйлы куллыкшысы.

БИЗГЕ ЯЗАДЫЛАР

50 йылдан сонь – конакта

Аьр йыл сайын уьыт айдынь басында мектеблерде туьрли несил выпускниклерин бирге ййган байрам уйгынланып озгарылады. Бир неше йыллардан сонь билим алган выпускниклер тувган мектебине, йольгыс кешлигине алгасап, ййыладылар. Бу йыл да уьыт айынынь 2-нши куьнинде, мектеблердинь эсиклери суьйикли окувшыларын хош алмага тагы да кень ашылдылар.

Мен тенълерим мен Терекли-Мектеб авыл А-Х. Джанибеков атындагы орта мектебин 1974-нши йыл оқып кутарганман. Бизим 10-ншы «а» классымыз мектебтен кеткенине 50 йыл болды. 50 йыл – ол сыйлы мереке. Аьперим! Не этерсинь, заман деген суьдай болып агып

барады. Мектебте бирге оқыган йолдасларымнынь савлайы болмаса да, коьбиси келдилер.

Куьндизги эки саьатте А-Х. Джанибеков атындагы мектебте куванышлы выпускниклер йольгысынынь кешлиги басланды. Шара уйгынлаушылары ман келеек выпускниклерге деп туьрли ярыслары, йырлары, биюьвлери сырагысына кирген бай программасы да аьзирленген эди. Соьйтип, туьрли йыллар выпускниклерине багысланган шатганман. Бизим 10-ншы «а» классымыз мектебтен кеткенине 50 йыл болды. 50 йыл – ол сыйлы мереке. Аьперим! Не этерсинь, заман деген суьдай болып агып

Оьзек те, аьлиги заманда бизди оқыткан окутувшылардынь коьбиси арамызда йок. Выпускниклер йольгысынынь кешлигинде бизге окутувшыларымыз Сталинбек Кожаметович Муллаев эм Сталинат Казмухамбетовна Заргишиева ман йылы коьрисуьв баалы

савга болды. Бизим 10-ншы «а» классымыздынь йольгысын уйгынлауда бизим аьрекетши тенъ-йолдасларымыз Мырас Джумаева, Секержан Оразалиева, Тойбийке Аджигова эм Мавлий Бекбулатовтынь да уьислери уьйкен, оларга яшавда берк ден савлык йораймыз.

Мен озьим коньысы республикада яшасам да, класстынь мерекесине келмей болмадым. Язда Махачкалада дунья ярыгын коьрген китаплеримди де оларга савга этип бердим.

Бу йылгы выпускниклер йольгысынынь кешлиги бек кызыклы эм йогары коьнйилде оьтти. Юреклерди йылыткан шарадынь баьри катнасуьшыларына да ден савлык, яшав етимислерин сагынып, келеекте аьли де йольгыслар коьп болаягына сенемен, Ин Ша Алла!

Я.ДИЛЬМАНБЕТОВА,

Суьвретте: 1974-нши йылдынь выпускниклери мектебте конакта.

РАЗЫЛЫК

Тувган мектебин мутпайдылар

Аьр бир мектеб озьининь выпускниклери мен оьктемсип келеди. Коьплеген выпускниклеримиз, мектебимиздинь босагасынан уьйкен яшавга туьсип, аьр кайсысы юрек шақырулары ман озь йолларын сайлаганлар. Кумлы авыл Д.Шихмурзаев атындагы орта мектебининь выпускниклерин билимлендируьв, савлык саклав ошакларда, курылысларда, аьскершилик, ыхтыяр саклав, ань тармакларында, сатуьв предприятиялерде эм сондай баска ерлерде етимисли аьрекет этип, «Кумлы авыл орта мектебининь

выпускниклери» деген сыйлы атын шынты юритип келедилер.

Выпускниклеримиз тувган мектебин бир де мутпайдылар, бир де бос коллары ман келмей, йыл сайын тувган мектебине озь савгаларын да аькеледилер.

Биз Кумлы авыл орта мектебининь окутувшылары, ис ветеранлары бу йыл выпускниклер мен йольгыста ортакшылык этип, яс несилдинь авылымызда яньы салынаятырган эки шарлаклы мектебинде келеекте окаягын оилап, эстеликке аькелген савгаларынъыз, айтпа-

га, телевизор, проектор, принтер, аяз бабай, карлы кыз киймин, уьш метр ярым елка, акшалай баргысы эм сондай баска уьйкен савгаларынъыз уьшин туьрли йыллар выпускниклерге разылыгымызды билдиремиз.

Олардынь аьр бирисине берк ден савлык, аьел насыбин, алал досларды, ашык йол, яшавда, ис аьрекетлеринде бийик етимислер, уьйкен еньюьвлерди йораймыз!

Кумлы авыл Д.Шихмурзаев атындагы орта мектебининь окутувшылары, ис ветеранлары.

ШАРА

Аявламага эм сакламага борышлымыз

Терекли-Мектеб авылдынь Кадрия атындагы орта мектебинде Халклар ара тувган тил куьнинде адабият-музыкалык шарасы болып оьтти.

Шарага конак эсабында «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынь боьлик редакторы, шаир, язуьшы, журналист Магомет-Али Ханов шақырылды. Амалламады кутлав соьзи мен ашаятып, мектеб директоры Альфия Акимова тувган тил куьнинде багысланган шаралар йыл сайын да озгарылааганын белгиледи. Мектебтинь ана тил окутувшылары соларды терен маьнели, кызыклы эм окувшыларга пайдалы этип оьткермеге шалысадылар. Мунда, онынь айтувы ман, тувган тилди уьйренуьвге уьйкен эс бериледи. Ол ногай тили дуныда-

гы йойылып бараяткан тиллердинь бириси болган саялы, соны саклав эм оьрлентуьв уьшин биз баьри амалларды да коьрмеге керегимизди айтты.

Мектебтинь 1-нши класс окувшысы Ясмينا Колебаева оьнерли кепте «Анам» деген йырды йырлаганы баьрине де ярады. Орта оьмирлердеги ногай классиклери Шал Кийиздинь, Асан Кайгылыдынь, шаирлер Муса Курманалиевтинь, Мурат Авезовтынь, Солтанбек Аджиговтынь, Суьюн Капаевтинь, Магомет-Али Хановтынь ятлауларын мектеб окувшылары

Амина Саитова, Алия Сулейманова, Арслан Аблезов, Алан Биймурзаев эм баска окувшылар яттан оқыйдылар, кызлар куьби биюьвлер коьрсеттилер.

Шарады уйгынлаушылар эм юритуьвшилер: ана тил окутувшылары Мархаба Нурманбетова ман Кайтархан Кокшеева балаларды айтуулар, такпаklar, юмаklar ман таныстырдылар.

Аьдем яшавында тувган тилдинь туткан орыны акында озь ойлары ман Магомет-Али Ханов, мектеб завучы Зоя Оракова боьлестилер.

М.ЮНУСОВ.

Суьвретте: шарадан коьри-

СВО КАТНАСУВШЫСЫ

Йигитлиги яс аркага олимсиз уьлги

Буьгьунлерде ердеслеримиз согыс спецоперація юрген ерде коьп йигитликлер коьрсетип, Элимизди душпаннан коршалап келедилер. Ама, обкинишке, кайбирерде ер юзинде тынышлык эм балалардын ярк келектегиси уьшин каты урыс майданында яс янларын курман эткен йигитлеримиз акында эситкен сувук хабарлар коьнйилди дертке толтырады.

Янъыларда Бабаюрт районынынъ Геметюбе авылыннан ердесимиз – согыс спецоперація катнасувшысы, аскерши Камалдин Амангулов йигитлерше ян берди. Камалдин Бадурдин увылы бала шагыннан спортка аваслыгы бар эди. Согыс спецоперація юрген ерге 2022-нши йылдынъ кырк кийик айында Ханти-Мансийск автоном округындагы Сургут районынынъ Пыть-Ях каласыннан кеткен. Ол Елань каласында, баслап оьзи абзирлик коьреди, оннан сонъ йолдастарын да абскершиликке абзирлеведе оьз уьлисин коскан.

Оннан сонъ 2022-нши йылдынъ карагыс айынынъ сонъыннан Донецк Республикасынъ алдышылыкта душпаннан янъы регионларынынъ яшавшыларын йигитлерше коршалап келген. Сулыплы абскерши баслап взвод командирининъ орынбасары, оннан сонъ боьлик командири этип сайланган. Ол абскершилерге керек ерде оьз ярдамынъ этип, олардынъ уьйкен агасындай болып, каьр шегетаган болган. Взвод командири дайым биринши сырада, оьз элининъ эм халкынынъ шынты патриоты эди. Оьткен йылдынъ кырк кийик айында сержант Камалдин Амангулов оьз абскерши йолдастары ман Авдеевка кала касында согыс борышын толтырмага йолланады. Сол борышы ердесимиз уьшин сонъгы болды. Оьз абскерши йолдастарын аман эсен куткарувда, взвод командири Камалдин Амангулов йигитлерше янынъ курман этти. Ама отыз ясындагы йигерли ястынъ кевдесин Авдеевка каласын явдан босатканнан

сонъ таптылар.

Коьрсеткен йигитлиги эм йигерлиги уьшин сержант Камалдин Амангулов оьлгеннен сонъ «Орден Мужества» деген патшалык савгасына тийисли этилди.

Буьгьунлерде бу сувук хабар баьтир ердесимизди абсиретли саклаган ата-анасы Бадурдин Гаджиевич эм Сарахан Сираждиновна, ян косагы Джамия Авардиновна эм онынъ абзиз кызлары Сафия, Амелия эм кардаш-тувганлары уьшин толтыргысыз йойым болады.

Ол оьз янынъ ер юзиндеги тынышлык, ярк келектегимиз уьшин аямай берди. Онынъ коьрсеткен йигитлиги эм йигерлиги – оьсип келетирган яс аркалар уьшин олимсиз уьлги.

Йигит ердесимиз акында эстелик халк эсинде оьмирлерге калар.

Г.НУРДИНОВА.

Сувьретте: СВО юрген ерде яны курман болган Камалдин Амангулов.

КИЗЛЯР РАЙОНЫ

Оьзи уьшин уькляп, халкы уьшин туьс коьрген

Кизляр районынынъ китапханаларында Муса Курманалиевтинъ яратувшылыгына эс берилип келеди.

Айтпага, янъыларда Кизляр районынынъ Нововладимирское, Степное, Огузев авылларында быйыл тувганлы 130 йыл толган, славян графика негизинде ногай язувын салувшы, ногай тилинде биринши элипте туьзгенлердинъ бириси, коьширувшы, публицист, халк авызлама яратувшылыгын йюювшы, шаир-ярыкландырувшысы Муса Курманалиевтинъ яратувшылыгы бойынша шаралары уйгынланып озды. Онынъ биринши ятлавлары 1918-нши йылда дунья ярыгын коьргенлер, онынъ «Сабийлердинъ йырлары» деген биринши йыйынтыгы Пятигорск каласында 1931-нши йыл баспадан шыккан. Оннан сонъгы йылларда Сырт-Кавказ эм Дагестан баспаларында «Язлык

анълары», «Канатлы юрек», «Шоьл тавысы» деп аталып китаплери шыкканлар. Ставрополь крайынынъ Прикумск каласында оьткен окытувшылар курылтайына Муса Курманалиев миллет мектеблери уьшин окув китаплерининъ авторларынынъ II Савлайроссиялык конференциясына делегат этилип сайланган. Ол 1936-нши йылдан алып СССР Язувшылар союзынынъ агзасы. Онынъ калемининъ астыннан ногай халкы ман суййип окылган «Буьлтлар шашылды» деген белгили поэмасы да шыккан. М.Курманалиевтинъ яратувшылыгында маьнели орынды коьширув аьрекети де тутады. Оны ман А.С.Пушкиннинъ эртегиси, К.Чуковский, С.Маршактынъ ятлавлары, А.Гайдардынъ кара соз бен язылган асары, Дагестан шаирлери Сулейман Стальскийдинъ, Цадасадынъ эм сондай баска совет шаирлерининъ эм язувшылардынъ

шыгармалары, баска болып, язувшы Ф.И.Капельгородскийдинъ «Шурган», «Ашхаду» романлары ногай тилине авдарылган.

Муса Курманалиев – РСФСР эм ДАССР Халк билимлендирувнининъ отличниги. Онынъ колгабыс этуьви мен Кизляр педучилищеде ногай боьлиги де ашылган. Педучилищеде баслангыш класс бойынша окытувшылары абзирленгенлер. Оннан сонъ Муса Курманалиев 1952-нши йылдан алып 1957-нши йылга дейим сол окув ошагында окытувшылык аьрекетин де юриткен. Ол коьп йыллар бойы ногай райисполкомынынъ халк билимлендирув бойынша боьлигин де етекшилеген.

Шаир-ярыкландырувшы эм аьрекетши уьйкен эм ярк яшав йолын оьтти, онынъ бактысы ногай халкынынъ яшавы ман тар байланыслы болган. Онынъ асарларын ногай халкы суййип окыйды. М.Курманалиевтинъ ятлавлары Карашай-Шеркеш, Дагестан, Шешен республикалары, Астрахань бойынша мектеблерде, колледжлерде, университетлерде окыладылар. Шаирдинъ коьплеген ятлавлары канатлы йырларга да айланганлар. Ставрополь крайынынъ Нефтекум районьында онынъ эстелик бюсти де салынган. Буьгьунлерде Ногай районынынъ Куьнбаттар авыл мектеби де онынъ атын тийисли юритип келеди.

Сувьретте: Муса Курманалиев.

Енъуьвди ювыклатувда кишкей ярдам

Кизляр районынынъ Бириншилер коьгалысы ман (Движение Первых)

блиндаж майшыраklarын абзирлеве бойынша мастер-класслары озгарылады. Олар Кизляр район администрациясынынъ туризм, маданият, яслар ислери бойынша спорт эм физкультура бойынша боьлиги мен бирге Кизляр районынынъ баьри билимлендирув ошакларына бараьклар.

Олар Кизляр районьындагы Черняевка авыл орта мектебининъ йогары класс окувшыларына эм ата-аналар советине абскершилерге майшыраklar ярк беруьвде,

сувды кайнатувда, туратаган кишкей ерин йылытпага керегетеганын анълаттылар. Баска болып, сондай майшыракты куланып болган сонъ тымдырмага эм керек болса тагы да якпага болатеганын да айттылар. Окувшылар тек майшырактынъ кайтип абзирленуьви акында билип калмай, олардынъ аьр бириси оны оьз колы ман этип те карадылар. Олар окоп майшыраklarын абзирлеведе калай банкарларды, бир кабат картон эм парафин материалларын кулландылар.

ОКУВШЫДЫНЪ

УЬСТИНЛИКЛИ АЬРЕКЕТИ

Талаплы ястынъ етимислери

Ердеслеримиз элимиздинъ туьрли еринде оьз исинде, окувунда, спортта эм баска тармакларда етимислери мен баскаланып, оьзининъ, халкынынъ атын данькляп, сый-абырай казанып келеди.

Ясларымыз арасында да бийик етимислерге етискенлердинъ саны да аз тувыл. Олардынъ коьрсеткен уьстинликлери ногайымызды оьктемситпей, суййиндирмей эш калдырмайды.

Айтпага, сондай оьсип келетирган яс несил ваькиллеримиздинъ бириси болады Эмиль Артурович Курманбаев. Сургут каласында тувган болса да, онынъ абели асылы ман Ногай районынынъ Червленные-Буруны авылыннан болады. Ол – Артур эм Зульфия Курманбаевлердинъ коьпбалалы татым абелинде уьшинши бала. Буьгьунлерде Эмиль генерал-майор В.И.Хисматулин атындагы лицейининъ 7-нши классынынъ кадети болады. Шалыскыр яс лицейде тек ийги окувы ман баскаланып калмай, окув ошагынынъ ямагат яшавынынъ белсенли аьрекетшиси де болып келеди. Ол туьрли кала, область эм россия бойынша озгарылаган билимлендирув, спорт бойынша туьрли шараларда, ярысларда, олимпиадаларда ортакшылык этип, баргылы орынларына тийисли болады.

Ногай ястынъ уьйинде туьрли ярысларда, шараларда коьрсеткен етимислери акында аявланып сакланатаган Сый

грамоталар, дипломлар, баргылар соны аян шайытлайдылар.

Айтпага, Эмиль оьткен йыл ишинде Москва каласында озган «Леонардо» деген Савлайроссиялык яратувшылык баславларынынъ тергев фестивалинде экинши орынга, «Изучение семантических особенностей частотных соматических фразеологизмов в ногайском языке (на примере «Ногайско-русского фразеологического словаря» Д.М.Шихмурзаева)» деген тема бойынша баслап оьзи билим ала таган лицейде Ханти-Мансийск автоном области бойынша баргы лауреаты болып биринши орынга, оннан сонъ, сол ок тема бойынша, Санкт-Петербург каласында оьткен «Россиядынъ яс интеллектуаллары» деген 16-нши Савлайроссиялык яслар уьшин билимлендирув форумьынынъ тергев конференциясында 1-нши орынга тийисли этилди. Соьйтип талаплы яс туьрли шаралар катнасувшысы болып, билим ала таган окув ошагынынъ сыйын-абырайын коьтерип, ата-анасына, бебелерине, кардаш-тувганларына уьйкен оьктемлик болып келеди.

Эмиль сол етимислерде токтап калмай, келекте де бийикликлерге тармасып, ойлаган асыл мыратларына етип келегине сенемиз, ога окувунда али де коьп бийик уьстиниклер, ийгиликлер йораймыз.

Йолынъ ашык болсын, йигерли Эмиль!

Г.НУРДИНОВА.

Сувьретте:

Эмиль Курманбаев

АЪДЕМ ЭМ ОНЫНЪ ЯШАВЫ

Коррим болгандай ис йол

Кайзаманда да ногайда ясуыйкенлер сыйланган. Оларга оърмет тек ясуушын тувыл, каъмбиллиги, аъдиллиги, йыйнаган бай сулыбы ушын этилинеди. Ясуыйкенлердинъ сол эм баска коьп ийги касиетлери мен бирге тувган ерине суыйими, ога эм эткен исине алаалыгы акында айтпай болмаймыз.

Бизим Ногай районнынъ сыйлы ясуыйкенлерининъ бириси Каирбек Асан увылы Межитов савлай яшавын оъз тувган еринде ислевге, онынъ буюгунгиси эм танълагысы акында каър шегуьвге багыслаган. Ол 50 йылга ювык заман районнынъ сувгарув тармаклар управленесинде аьрекетлейди, 35 йыл узагын да оны етекшилеген. Кыйынлы 90-ншы йылларда Ногай УОС-ты, ондагы техникады саклав ушын баъри куьшин салган. Каирбек Асан увылынынъ келекете аьрекетин район сувгарув тармаклары ман байланыстырувына авылдасы Марина Буланбаевадынъ (кыз тукумы Нукаевадынъ) маслагаты себеплик эткен. Ол Каирбек Межитовка газетада мелиоративли институтлар акында билдируьв бар экенин айткан. Соьйтип, ногай яс Новочеркассктеги гидромелиоративли институтта окыйды, окувын тамамлап, Ногай район сувгарув тармаклар управленесинде участок инженери болып ислеп баслайды. Эл алдында эр борышын толтырмага заманы еткенде, оны да намыслы толтырады. Яска дайым уьлги болган онынъ атасы Асан Межит увылы Уллы Аталык согысынынъ ветераны, Сталинградты явдан коршалаган коркыншысы совет аьскершилерининъ бириси. Аьскерден кайтып, Каирбек Асан увылы Кизляр каладагы ПМК-14 эсабындагы «Кизляр-рисстрой» трестинде геодезит – мастер, сонъ Махачкаладагы СПМК-18 эсабындагы «Корводстрой» трестинде мастер, прораб болып ислейди. 1976-ншы йыл ол Ногай УОС-та бас инженер куьлыгын бардырып баслайды, ети йылдан сонъ етекши этип беркитиледи. Каирбек Асан увылы етекши болып ислеген йыллар мелиорацияга турак уйлер, балалар ойын майданлары, телефон линиялары курув ислери киретаган болган. Соьйтип, онынъ куьш салувы аркалы УОС-тынъ куьнтуварында доьрт турак уй курылады, Водная деп аталган орам да тузыледи, сонда балаларга ойнамага майдан да курылады.

Каирбек Межитов сол йылларда Ногай район депутатлар Советине депутат болып сайланган. Коьп йыллар узагына авыл хозяйство куьлыкшылар профсоюзнынъ район комитетининъ агзасы болган. Намыслы иси ушын К.Межитов Россия авыл хозяйство министерствосыннынъ Сый грамотасы ман савгаланган. Ол Дагестан Республикасыннынъ ат казанган авыл хозяйство куьлыкшысы деген сыйлы атка тийисли этилинген.

– Каирбек Асан увылынынъ сулыбы бек бай, ол бизге бек керекли куьлыкшы. Баъри исти де ол бек аруьв биледи, тех-

никадан да, бухгалтериядан да ийги анылайды. Ол татавылларды тазалав проектлеринде белсенли катнасады, аьр бир исте тек ортакшылык этип калмай, бек тынышсызланады, бу ис онынъ савлай яшавы, ойы деп айтсам, янъылыс болмас. Онынъ кайдай танъ, ашык аьдем экенин де белгилев тийисли.

Сыйлы ясуыйкенимиздинъ район сувгарув тармагынынъ оьрленуьвине эткен уьлиси уьйкен, бу куьнлерде биз бардырып турган истинъ, энъ де кыйын заманларда, ол баска куьлыкшылары ман бирге негизин салган, оьрлендирген, саклаган эм абли де куьш салады, – дейди «Минмелиоводхоз РД» ФГБУ-нынъ Ногай филиалыннынъ аьлиги етекшиси Сафар-Али Сарсеев.

Билимли, кайратлы яс етекши болганда, Каирбек Асан увылы оны хош алды, оьзининъ керекли маслагатларын берди эм коьтергишлеви де этти.

Каирбек Межитов оьзининъ ян йолдасы Фатима Тоьлеген кызы ман бирге татымлыкта эм тил бирликте яшайдылар. Олардынъ курган аьели аьр бир яс аьдемеге коьрим. Бу аьелде аьр дайым да ясуыйкенди сыйлава, аьел аьдетлерин саклава, балаларды тербиялава уьйкен маьне берилген. Каирбек эм Фатима Межитовлар уьш уьыл – Ильяс, Алавдин эм Арланды оьстирип, яшав йолына салганлар, аьр кайсысына йогары билим бергенлер. Олар болса бу куьнлерде, оьз билимлерин кулланып, туьрли ерлерде ислейдилер. Оьзек те, аьел басы эм тандыр саклавысы бардырган исине уьйкен яваплылык пан каравы ман да балаларына коьрим коьрсеткенлер. Уьш уьыллары ата-анасына балдан таьтли уныклар савкатлаганлар, олар да окувда уьстинликлери мен атасы ман тетесин суьйиндирип, олардынъ куьезин коьтерип турадылар.

Уьстимиздеги 2024-нши йыл аьел йылы деп белгиленген, Каирбек эм Фатима Межитовлар быйыл аьел курганлы 50 йыл болады. Оннан оьзгелей, бу куьнлерде Каирбек Асан увылы оьзининъ 75 йыллык мерекесин белгилеп туры. Оьрметли ясуыйкен соннынъ ярты оьмирин суьйикли исине багыслаган. Исине яваплылыгы, бажарымлыгы ман ол авыл эл арасында сый-абырай казанган. Ногайда онганнынъ эки яхшылыгы бир келер дегенлей, Каирбек Межитовтынъ бир неше яхшылыгы бир келип туры. Сыйлы ясуыйкенлердинъ яшавында яхшылыклар эм суьйинишлер аьли де коьп болганын сагынамыз.

Н.КОЖАЕВА.

Суьврете: Каирбек эм Фатима Межитовлар.

САВАПЛЫК ЭТКЕН КОЛ КУРЫМАС

Бизим куьшимиз – бирликте

Аьлиги заманда Интернетте кайдай коьп билдируьвлер бар, биревине ынанамыз, баскаларына маьне де бермеймиз. Биз, акыйкатлыкты билмеге эм баскаларга айтпага суьетаган журналистлер, дуньяда не болаятрганын билетаганлардан сорамага шалысамыз, солардынъ арасында СВО еринде болагаган оьзгерислер де бар. Дурыс, аьлиги заманда аьлпер тынышлардан туьыл, эм бизим борышымыз – ясларымызга ювык болмага, олардынъ юреклерине биз олар ушын кыйналагагынымызды, куьтип турганымызды билдирмеге.

Мен «Дунья ногайлары» деп аталган Ватсап социаллык тармагында туьзилген куьптинъ катнасуьшысы боламан. Бу куьптинъ туьзуьвшиси, уьйкени деп Эльвира Алибий кызы Бекмурзаевады айтпага боламыз. Ол, оьз тоьгерегинде баскадынъ кайгысына яны авырытаганларды йыйнап, бир аьлемет айырым дунья туьзген. Сол куьпшилер керексинетаган аьр бир аьдемеге колын создылар, кашан да бас деп СВО катнасуьшыларына салдарлы коьмек этилинеди олардынъ аркасы ман.

– Ватсап тармагында куьп туьзбеге керек деген ой коньысы регионьмыз – Ставрополь крайыннан келген тилектен басланды. 2023-нши йылдынъ курал айында Нефтекум районнынъ Соломинка яде Иргаклы авыллары ушын тавыс таслав конкурсы юритилип туры эди. Бу авылларда парк ерлерининъ онъайлыгын этуьв керекли эди. Ногайлар тилек салган сонъ, амал йок. Сол куьн ок 400 катнасуьшылары йыйналдылар, сонъ олардынъ саны оьсип баслады. Баслап куьптинъ аты «Кавказ ногайлары» эди. Куьпке тыс элдерден (Турция, Румыния, Швейцария, Казахстан) ердеслеримиз туьсип баслаганда, атын туьрлендирмеге туьсти. Аьлиги заманда куьп «Дунья ногайлары» деген атын юритеди. Сол куьнлерде бир кесек заманнынъ ишинде куьп савлай дунья ногайларын айланды, эм берген тавыслар ман биз Иргаклы авылын алдыга шыгардык. Соьйтип, биз баска конкурста да катнастык. Бу йол Коясыл авылы Нефтекумск каласы ман сынасты. Саналган саьатлер ишинде Коясыл авылы енъуьвши болып шыкты. Сол заманда куьпшилердинъ саны 800 болган эди.

Бизим куьпте энъ де белсен катнасуьшылар пенсионерлер боладылар. Олар аьр бир билдируьвди янлары авырув ман аладылар, мен олардынъ соззлерине маьне беремен, маслагатларын тынълайман. Тавыслар ман алынган эки енъуьвимиз бизди бирлестирди, аьр бир тилекти биз ийги этип толтырмага шалысамыз. Соьйтип, бизге коьтергишлемеге керек конкурс катнасуьшылары тилек салагаган эдилер, тавыс беруьвдинъ сырагылары енъуьв мен битетаганы аьдетке кирди, тек «Энъ де ийги участковый» деген конкурстынъ тамамлавы аьдиллик пен битпеди, сол да бизге яман болып тийди. Болса да, биз Салим Бекбулатовка исинде коьп уьстинликлер йорадык. Сондай тавыс беруьвлер коьп эди, баъри конкурсларда да катнасамыз. Сол конкурслардынъ арасында баска тилеклерди де кабыл эттик. Авырытаганларга, оттан, сувдан уьйсиз калганларга, баъри керексинетаганларга оьз коьмегимизди этетаган эдик. Куьптинъ оьз йорыклары бар,

сол йорыкларды бузбага ярамайтаганын мен куьпшилерге анылатаман.

Бир кере меним оьзиме СВО еринде куьлык этетаган бир ногай кайдай аьлдерде туратаганларын айтты, сол хабардан мен оларга ясыртын сеткалар керек экенин аныладым, оьз ойым ман куьпшилер мен боьлистим. Баъриси де коьмек этпеге керек деген ойды билдирдилер. Акша йыйнап, 16 топ сеткалар, туьрли таьтли зияпетлер, азык-туьлик алып, Луганска дейим йибердик. Сонда юкти бизим куьптинъ катнасуьшысы, белгли спортсмен Рома Евтеев (Рома Ногай) алып, ерли-ерине еткерди. Кайдай суьйиниш эди куьпшилерге, ясларымыз йиберген затларды алып, бизге савбол айтканы. Акша йыйнап турамыз, туьскен аьр бир маьнет акша эсапта, кайдан эм не шаклы туьскенин айтып турамыз. Сонъ яслардынъ тилеги мен ногай халкыннынъ белгилери мен шевронлар йибердик. Карагыс айынынъ ишинде 2 «Мавик-2» квадрокоптерлер, 8 наушниклер, бес ящик посылкалар йиберилди. Олар баъриси де ерине еткерилгенлер. Йиберген ящиклердинъ кырына «СВО катнасуьшыларына. Ногайлардан – ногайларга» деп язып йиберемиз. Соьйтип, бизим ясларга уьйден йылуьлык эм тувган ерининъ суьйими барады, – деп хабарлайды Эльвира Алибий кызы. – Украина еринде болып турган согыс спецоперациясы тек бизим куьптинъ катнасуьшыларын туьыл, коьплеген аьеллердинъ тынышлы яшавына кайгы аькелди. Аьр бир аьскерши, сонда юрген аьр бир офицер бизге ювык эм аявлы. Сол тынышсызланувьмыздынъ миллети, конфессиясы, ясы йок. Бизим ювыкларымыз... Кайсы ерде олар юрсе де, юрегимиз авырыды. Оьз куьшлерин, яшавларын курманлык этип, бизим тынышлыгымызды, Элимиздинъ бойсынмаслыгын йигитлеримиз саклайдылар. Мага савбол айтса, кайтип уяламан, кыйланаман, биз оларга савбол айтпага керекпиз. Биз

олардынъ алдында борышлы. Сол кыйынлыклар битсе экен деп баьримиз де тилек саламыз. Аьлиги заманда биз коьлымиздан келген коьмекти этпеге керекпиз, сол коьмегимиздинъ япсарлары, амаллары уьйкен болса экен. Кудайдынъ коьмеги мен сол куьнге де етермиз деп шекленмеймен. Планларымыз бар, тез арада соларды яшавга шыгарармыз, Ин Шалла. Мен ак юрегимнен куьптинъ аьр бир катнасуьшысына мага этилген сеним ушын савбол айтаман. Бир куьн де йыйналган акшадан, йиберилген посылкалардан тура созь болмаган. Мен аьр бир туьскен каьпикти ортага саламан, этилген ислер ушын явап беремен. Кырда юрген ясларымыз да баьриси де савбол айтадылар. Олар мени мен ойлары ман, мыратлары ман да боьлисидилер. «Сиз бизди бирлестирисиньиз, сизинъ араньызда биз уьйде болгандай сеземиз оьзимизди», – деп айтадылар. «Бизде баъри зат та ийги». Сол соззлерге мен ынанаман.

Мен куьпте СВО темасына аькелип турмайман катнасуьшыларды. Баска ойларымыз да, ниетлеримиз де бар, Москва, Питер, Сургут, Владикавказ калаларында яшайтаган ногайларга да коьмек эттик. Мен баьрисин таньмаам да, билемен, ким кайдай коьмек этип болагаганын. Виртуальли дунья аьлемет экенине шайыт болып турамыз. Ол бизди бирлестирди, бир куьпке йыйнап, бир ойлы, бир ниетли экенимизди коьрсетти. Меним ногай халкым. Ол тилде, динде, Элде бирлесип болган аьр заманда да. Аьли де биз сол аьдетти бардырамыз.

«Дунья ногайлары» куьптинъ катнасуьшыларынынъ ийги ислери аз туьыл. Алдыда ойлары яшавга шыгарылсын деп баьримиз де тилек саламыз. Буюгун бизим куьшимиз – бирликте. Сога коьре, таза ниетлер мен бирлесейик.

Г.БЕКМУРАТОВА.

Суьврете: Э.Бекмурзаева кызы ман.

АВЫЛ МЕКТЕБИНДЕ

Язув исин юриттим халкым уьшин

Муса Курманалиевтың аты ногай адабиятында кенъ белгили. Ол озы де ногай халктынъ билимли болувына уйкен ульсин коскан инсан. Ондай аьдемге – савлай оьмирин аямай халкына багыслаган деп айтпага болады.

Муса Курманалиевтың асарлары бу заманга дейим де пайдалы: яс-явкды уйретеди, яшавдынъ ярасыклыгын эм терис якларын коьрсетеди. Бу йылдынъ навруз айынынъ 15-нши куьнинде ногай адабиятыннынъ классиги, негизин салувшылардынъ бириси эм талапчысы – Муса Курманалиевтың атын 1994-нши йылдынъ навруз айынынъ 21-нши куьнинден алып юритеди.

дик. Сол озгериске багысланып, Ногай районуьмызда, онынъ атын юритетаган Куьнбагар авылыннынъ мектебинде шатлыклы шара озгарылды.

Шарады М.Курманалиев атындагы мектебининъ етекшиси Тамара Сражди кызы Бариева хош келди соьзин айттып ашты.

Авыл мектебининъ окутувшылары ман окутувшылары бу шарага бек уйкен маьне берип азырленген эдилер. Шарада тек авыл яшавшылары тувыл, кырдан да конаклар ортакшылык эттилер.

Куьнбагар авыл мектеби Муса Курманалиевтың атын 1994-нши йылдынъ навруз айынынъ 21-нши куьнинден алып юритеди.

Ол тек язувшы, коьширувшы, ногай адабиятыннынъ негизин салувшы болып калмай, халктынъ энъ де сыйлы окутувшысы эм насихатчысы да болган. Халкымыздынъ биринши окутувшы кадрлары да онынъ кол астынан шыкканлар. Язувшыдынъ язып калдырган аьлемет ятлавлары, асарлары халкымыздынъ авызынан бир де таймак.

Бу куьн Куьнбагар авыл мектеби уйгынлаган шарада онынъ ятлавлары окулдылар, йырларга айланган асарлары йырландылар. Окутувшылар баьри билимин, оьнерлерин коьрсеттилер.

Келген конаклар «Ногайский район» МР Билимлендирув боьлигининъ етекшиси Амерхан Зейнадин авылы Межитов, окутувшылар К.Адисова эм А. Межитов та оз соьзлерин айттып оздылар, окутувшыларга ийги насихатларын бердилер.

Шара бек кызыклы эм йылы аьлде озды. Балалар да, окутувшылар да, сол куьн мунда келген конаклар да озлери бек коьп янъылыклар ашып, Муса Курманалиевтың асабалыгы ман ювык танысып кайттылар.

Г.КУРГАНОВА.

Суьврете: шарадан коьринис.

БАЛАЛАР КИТАПХАНАСЫНДА

Коьп несил балалары «Мурзилка» журналы ман оьскенлер

Китап юмалыгы – ол балалыктынъ, китап окымага суьетаган балалардынъ эм баьри китапхана куллыкшыларынынъ байрамы. Йыл сайын язык таркавлар мезгилинде Балалар китабининъ юмалыгы озады.

Янъыларда Терекли-Мектеб авылыннынъ балалар китапханасында, белгиленген байрамнынъ ашылувына багысланып, кызыклы шара оьгтти. Бу йыл ол балалардынъ суьйикли журналы «Мурзилкадынъ» 100 йыллыгына багысланган эди. «Мурзилкадынъ» мерекеси – баьри йолдасларга байрам» деп аталган шарага Кадрия атындагы мектебининъ баслангыш класслар окутувшылары йыйылдылар. Келген кишкей конакларды Мурзилка йолыкты. Ол болса 7 «б» класс окутувшысы Низами Махмудов эди.

Шарады балалар китапханасынынъ заведующий Зарема Джумалиева ашты. Юритувшылер китапхана куллыкшылары К.Саллыбаева эм А.Батырова балаларды журнал тарихи мен таныстырдылар: «Биз кайсымыз да бала заманымызда «Мурзилка» журналын суьйип окыганмыз. Журналдынъ энъ де биринши номери Москва каласында 1924-нши йылдынъ курал айында баспаланган. Аьр

ай сайын шыгатаган адабият-художествольк журналы 6-12 ясындагы балаларга каратылган. Аьлиги заман шыгатаган журналда эртегилер, хабарлар, пьесалар эм ятлавлар баспаландылар».

Балалар байрам коьнъилининъ есирине туьстилер. Зал бек аьрув этип безекленген, эртегилердинъ баьтирлери тап конакка келгенлей, олардынъ суьврелери ер-ерге илинген. Балалар Мурзилкага савкатка озлеринынъ суьвретлерин, оз коллары ман ясаган затларды аькелдилер. Сражди Батыров атындагы саниятлар мектебининъ окутувшылары – «Юлдызлар» домбырашылар ансамблининъ катнасувшы-

лары «Авылыма» шыгармасын ойнадылар. Милана Дильманбетова «Мамонтенок» деген йырын йырлады. Саният мектебининъ театральк боьлигининъ окутувшылары шаир-мерекешилердинъ ятлавларын яттан айттылар. Балалар уьшин туьрли викториналар эм конкурслар озгарылдылар. Бу куьн бир бала да савкатсыз калмады, шарада катнасканлары да эм конаклар да. Шарадынъ сонъында балалар Мурзилкага аьли де коьп йыллар узагына туьрли несил балаларын кызыклы шыгармалар ман суьйиндирип турганын йорадылар.

Н.КОЖАЕВА.

Суьврете: шарадан коьринис.

Объявление

Администрация МР «Ногайский район» сообщает, что для подачи заявки на участие в «Программе развития газоснабжения и газификации Республики Дагестан на 2021-2025 годы», необходимо представить пакет документов на догазификацию жилых домов в РЭС Ногайского района (Райгаз):

1. Право собственности на земельный участок (зеленка);

Администрация МР «Ногайский район»
Отдел архитектуры и ЖКХ

2. Право собственности на жилой дом (зеленка);
3. Копия паспорта;
4. Копия ИНН;
5. Копия СНИЛС.

Так же, представить в УСЗН (Собес) Ногайского района документ подтверждающий льготную категорию граждан, согласно Постановления Правительства РД от 06.04. 2022г. № 69.

Тел. для справок: 89289817998

АКЦИЯ

«Сообщите, где торгуют смертью»

На территории Ногайского района РД, как и в других ОМВД, с 18 по 29 марта 2024 года проходит 1 этап общероссийской акции «Сообщите, где торгуют смертью», цель которой – предупреждение, выявление, пресечение и раскрытие преступлений в сфере незаконного оборота наркотических средств, привлечение широкой общественности к борьбе с незаконным оборотом наркотиков и наркоманией.

В мероприятии принимают участие специалисты образования, печати, отдела по делам молодежи, здравоохранения и органов местного самоуправления.

Любой гражданин может обратиться в полицию и сообщить о фактах незаконного оборота или потребления наркотических средств молодыми людьми или несовершеннолетними.

Употребление наркотиков предпо-

лагает административную ответственность. Распространение наркотических средств влечет уголовную ответственность, которая наступает независимо от их размера и наказывается лишением свободы.

В случае сбыта наркотических средств в значительном размере квалификация преступления будет по пункту «б» части 3 статьи 228.1 Уголовного кодекса Российской Федерации (наказание – лишение свободы от 8 до 15 лет со штрафом до 500 тысяч рублей), а в крупном размере – по пункту «г» части 4 статьи 228.1 УК РФ – лишение свободы от 10 до 20 лет, в особо крупном размере – по части 5 статьи 228.1 УК РФ – лишение свободы от 15 до 20 лет со штрафом до 1 миллиона рублей или пожизненное лишение свободы. Согласитесь, слишком высокая цена за призрачное «счастье».

К.Э.АКМУРЗАЕВА. Юриисконсульт ОМВД России по Ногайскому району майор внутренней службы.

Уважаемые земляки!

В связи с угрозой рассылок от злоумышленников желательно усилить контакт с вашими детьми и поддерживать бдительность, так как провокационные сообщения могут содержать ложную или вводящую в заблуждение информацию с целью навязать радикальные идеи или даже вербовку в опасные группировки.

Общественная палата Республики Дагестан убедительно просит взрослых граждан обеспечить постоянный контроль за активностью в интернете своих близких молодых людей.

Необходимо проводить регулярные профилактические беседы в кругу семьи, приводить примеры негативных последствий распро-

странения провокационной информации и научить подростков различать надежные источники от мошеннических. создать открытую и доверительную атмосферу, чтобы домочадцы могли обсуждать с вами любые вопросы, в том числе связанные с подобными вбросами.

Будьте внимательными и следите за изменениями в поведении ваших детей. В случае возникновения подозрений о том, что ваш ребенок мог получить сомнительные сообщения, обратитесь за помощью в правоохранительные органы. Вместе мы можем обезопасить наше общество от негативного влияния подобных действий террористов.

Общественная Палата РД.

Кумлы авыл Д.Шихмурзаев атындагы орта мектебининъ 1979-ншы йыл выпускниклери бирге окыган тенъи Камиль Ваисовка

аьптеси Шарипат

топырак болувы ман байланыста онынъ аьелине эм кардаш тувганларына каты кайгырувын билдиреди эм бассавлык йорайды.

Ногай район КЦСОН куллыкшылары М.Ярикова, М.Картакаева, Г.Магомедова, Э.Шаникеева, К.Баймурзаева, Г.Манкаева, Р.Индирбаева, Н.Межитова, Н.Шоматова ис йолдасы Насипхан Бегали кызы Индирбаевага суьйикли аданасы

Курманали

замансыз дуьнядан тайганы ман байланыста каты кайгырувларын билдиреди эм бассавлык йорайдылар.

«ШОБЛ ТАВЫСЫ»
(ГОЛОС СТЕПИ)

6+

Газета Дагестан Республикасы бойынша байланыс, информационлык технологиялар эм коьлем коммуникациялар тармагын тергев бойынша Федераллык службасынынъ управлениси мен регистрацияланган.

Регистрациялык номери ПИ №ТУ 05-00405 (15 апрель 2019 й.)

Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтаслары редакциядыкы ман келисеске боладылар. Авторлар язьмалары уьшин явапчылар. Баспалавга кол басылув заманы – 15:10 саватте. Баспалавга кол басылган – 10:30 саватте.

Адрес редакции и издателя:
368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
Газета «Голос степи».
Электронный адрес: golosstepi@etnomediadag.ru
Официальный сайт газеты - www.golosstepi.ru
Индекс издания: полугодовой – ПБ 430, годовой – 63234

Газета выходит 48 раз в год.
Тираж – 2500 экз.
Цена – 7 рублей 06 коп.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.
Газета отпечатана в типографии ГАУ РД «ИД «Дагестан» по адресу:
367018, РД, г.Махачкала, Проспект Петра I, 61.

ТОКТАСТЫРУВШЫ:
Дагестан Республикасынынъ информация эм баспа агентствосы.
Бас редактор КОЖАЕВА Э.Ю.